

BĂLĂCENII ÎN ISTORIA ROMÂNILOR. DOCUMENTE INEDITE DE ARHIVĂ

Elena Istrătescu

Genealogia cunoscutei familii boierești Bălăceanu coboară până în veacul al XIV-lea¹, un anume Constantin «ot» Balaci fiind menționat printre căpeteniile oștirii lui Mircea cel Bătrân. Dacă această informație se păstrează din tradiția familiei, al cărei nume este pomenit și cu prilejul altor domnii din Țara Românească, între care cea a lui Mihai Viteazul, o atestare documentară precisă datează din 3 mai 1690, pe vremea lui Brâncoveanu Vodă, când marele agă Constantin Bălăceanu, adept al alianței cu Austria împotriva Turciei și chiar colonel în armata habsburgică, era ridicat de împăratul Leopold I al Austriei la gradul de general al trupelor de cavalerie și infanterie din Valahia și Moldova, pentru serviciile aduse Curții de la Viena. Diploma semnată de Leopold I² se află în arhivele familiei, iar o copie a acesteia la Arhivele Naționale ale României. Pentru loialitatea sa față de împărat, aga Constantin Bălăceanu a fost făcut și conte al Sfântului Imperiu Romano-German.

Documentele de arhivă reflectă prezența remarcabilă a Bălăcenilor și în istoria modernă a României încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Semnalăm în acest sens diploma de înălțare în rang de mare logofăt al Dreptății în Țara Românească³, dregătorie acordată lui Constantin (Costăke) Bălăceanu de către domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica, la 30 august 1839. În același an, și Ion (Iancu) Bălăceanu, fratele lui Constantin este numit agă, iar ulterior membru al «Sfatului orășenesc din București»⁴. Despre acest din urmă strămoș al Bălăcenilor și despre viața sa de familie mărturiile documentare sunt mai numeroase. Se păstrează, de exemplu, certificatul de cununie⁵ al lui Ion (Iancu) Bălăceanu (1798 – 1878) cu baroneasa Marie Stephanie Du Mont de Beaufort – Varhegyi (29 de ani). Desfășurată la 13 martie 1853, la biserica ortodoxă Sfânta Treime, singura de acest rit, din Viena, ceremonia religioasă legaliza, de fapt, relația existentă între cei doi soți de patru ani, răstimp în care se născuseră cei trei copii ai lor, Constantin, Ștefan și Ioan. În certificatul de indemnizație⁶, datat 1 decembrie 1861, pe numele aceluiasi Ion Bălăceanu este inclusă și fiica Sultana, născută la Paris (1857). Pe vremea caimacamului.

¹ Constantin Bălăceanu-Stolnici, *Saga Bălăcenilor*, București, 2000, p. 9 – 51.

² Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale (D.A.N.I.C.), fond Bălăceanu, inventar nr. 1625.

³ *Ibidem*, dosar 2.

⁴ Constantin Bălăceanu Stolnici, *op. cit.*, p. 194.

⁵ D.A.N.I.C., fond Bălăceanu, dosar 6, f. 4.

⁶ *Ibidem*, dosar 5, f. 1.

Alexandru Ghica, mai precis în 1856, familia Bălăceanu revine în București și se stabilește în casa de pe Podul Mogoșoaiei, nr. 149. Un alt document relevant este pașaportul de liberă trecere în statele Europei, eliberat lui Ion Bălăceanu, la vârsta de 67 de ani, în vederea îngrijirii sănătății. Împreună cu soția și cu fiica Sultana, el a ales să locuiască la Nisa, unde a trăit până la sfârșitul vieții. Simțindu-și sfârșitul aproape, aici a ținut să-și reglementeze împărțirea averii, din dorința de a nu lăsa «pricină de neînțelegere între moștenitorii legitimi. Pentru aceasta, în februarie 1876, și-a întocmit testamentul olograf⁷ aflat în prezent la Arhivele Naționale din București și din care cităm: «Dau fiilor mei Constantin și Ștefan proprietatea mea Stolnici din districtul Argeș cu toate anexele și cu toate câte se află pe dânsule, ca să le stăpânească pe din două și deopotrivă în drepturi, mai dau fiului meu Constantin casele mele din București, Calea Mogoșoaiei 149, cu tot locușul împrejmuit și mai dau și franci una sută cinci zeci de mii, Nr. fr. 150.000. Dau fiului meu Ștefan, pe lângă partea jumătate din proprietatea Stolnici și anexele ei, două sute și trei zeci de mii de mii franci, Nr. fr. 230.000. Dau fiului meu Ioan în desăvârșită stăpânire, proprietatea mea Cozlegi din districtul Prahova, cu toate câte se află pe dânsa și mai dau și franci una sută de mii, Nr. Fr. 100.000. Dau fiicei mele Sultana Ghyka franci opt zeci de mii, pe lângă suma de franci patru sute și două zeci de mii pe care a primit din averea mea la mărișul dumneaei. Dau soției mele Maria, în uzufruct, franci cinci sute de mii, Nr. Fr. 500.000, pentru ca să se bucure de venitul lor neîncetat pe tot cursul vieții dumneaei și oriunde se va afla...» Ion (Iancu) Bălăceanu s-a stins din viață la Nisa în 11 aprilie 1878, trupul neînsuflit fiind adus în țară și înmormântat la cimitirul Bellu. Văduva sa a revenit la Viena, unde a mai trăit până în anul 1903⁸.

Coproprietarii moșiei Stolnici, frații Constantin și Ștefan I. Bălăceanu, fii majori ai defunctului Ion (Iancu) Bălăceanu, au convenit la 19 martie 1884 să iasă din starea de indiviziune, numindu-l pe inginerul expert Alessandro Vereșu să împartă în natură și în două părți egale ca valoare moșia Stolnici. Astfel, lotul dinspre nord, cu o întindere de 4229 de pogoane, 9 prăjini și 49 de stânjani a revenit, prin tragere la sorți, lui Constantin I. Bălăceanu, iar lotul celălalt, cu un total general de 4001 pogoane, 20 de prăjini și 13 stânjani lui Ștefan I. Bălăceanu⁹.

Dintre cei doi frați, Constantin I. Bălăceanu (1849 – 1934) este cel care s-a distins prin activități publice care au lăsat urme notabile în documentele de arhivă. Pentru a contura personalitatea sa, reținem faptul că la 14 aprilie 1873 s-a căsătorit cu Elena (Lilly) Mănescu din București, având drept martori pe Al. G. Golescu, Gr. Cantacuzino, Apostol Mănescu și Theodor Văcărescu¹⁰. Domiciliul său era în strada Știrbei Vodă nr. 6. La 5 mai 1891 a fost ales ca membru în Consiliul județean

⁷ *Ibidem*, dosar 6, f. 6-7.

⁸ Constantin Bălăceanu Stolnici, *op. cit.*, p. 198 - 199.

⁹ D.A.N.I.C., fond Bălăceanu, dosar 14, f. 1-2.

¹⁰ *Ibidem*, dosar 12, f. 5-5 verso.

Argeș¹¹ cu o majoritate absolută de voturi, iar la 5 februarie 1892 electoratul Colegiului urbei Pitești l-a desemnat ca reprezentant al său în Adunarea Legiuitoare a țării¹². La 11 noiembrie 1899, președintele Senatului, C. Boerescu, îi adresa invitația de a participa la o sesiune extraordinară prevăzută să înceapă la 15 noiembrie același an¹³. Suveranul țării, Regele Carol I, a recompensat meritele senatorului Constantin I. Bălăceanu numindu-l membru al Ordinului "Coroana României" în gradele de ofițer¹⁴, la 23 ianuarie 1893, și de comandor¹⁵, la 17 mai 1900; al Ordinului «Steaua României» în gradele de ofițer¹⁶, la 1 ianuarie 1895, și de comandor¹⁷, la 3 iulie 1906. I-a acordat, de asemenea, «Medalia jubiliară Carol I»¹⁸, la 10 mai 1906; placheta din bronz bătută cu ocazia expoziției jubiliare din 1906, organizată în parcul Carol¹⁹; medalia «Avântul Țării», cu Brevetul nr. 44 «pentru că a luat parte la campania din 1913»²⁰ și medalia pentru «Bărbăție și Credință» clasa I, cu Brevetul nr. 65, prin Înaltul decret nr. 6877 din 16 decembrie 1913²¹.

Nu lipsită de interes este și activitatea neobosită pe tărâm social a soției lui Constantin I. Bălăceanu, Elena, alintată Lilly, bunica academicianului Constantin Bălăceanu Stolniei, distinsul nostru contemporan. Printre acțiunile sale de binefacere se numără implicarea entuziastă, atât prin inițiativă, cât și prin sprijin material, în construirea azilului de bătrâni «Regina Elisabeta», nucleul în jurul căruia s-a dezvoltat actualul Institut de geriatrie «Ana Aslan». A fost, de asemenea, membră fondatoare și președintă, timp de un deceniu (1906 – 1916) a Societății de Salvare din București, numărându-se, totodată, printre fondatorii Spitalului de Urgență din capitală (1938). Dintre numeroasele documente de arhivă care atestă aceste activități sociale de binefacere, inclusiv din perioada Războiului de Reîntregire a Neamului, menționăm un raport²² prin care Societatea de Salvare din București o informa că în perioada 1-15 octombrie 1916 au fost transportați din diferite gări la spitale 7.084 de răniți, iar de la un spital la altul 1613. În document se precizează că totalul răniților transportați de Societatea de Salvare de la începutul războiului se ridică, până la data respectivă, la 26.297. De notat că raportul era semnat de doctor Nicolae Minovoci...

¹¹ *Ibidem*, dosar 13, f. 3.

¹² *Ibidem*, f. 9.

¹³ *Ibidem*, f. 6.

¹⁴ *Ibidem*, dosar 12, f. 8.

¹⁵ *Ibidem*, f. 10.

¹⁶ *Ibidem*, f. 9.

¹⁷ *Ibidem*, f. 16.

¹⁸ *Ibidem*, dosar 13, f. 10.

¹⁹ *Ibidem*, dosar 12, f. 15.

²⁰ *Ibidem*, f. 19.

²¹ *Ibidem*, f. 18.

²² *Ibidem*, dosar 27, f. 5.

În Arhivele Naționale există mărturii și despre un alt fiu al logofătului Ion (Iancu) Bălăceanu, mezinul Ion I. Bălăceanu (1853-1934). Având gradul de sergent, acesta primea, la 14 aprilie 1877, ordinul de concentrare²³ la Regimentul 3 Călărași, comandat de iocotenent-colonelul Polizu, în vederea participării la Războiul de Independență. Pentru curajul și devotamentul arătate în acțiunile de luptă de peste Dunăre a fost distins cu Medalia militară de argint.

Din generația următoare a neamului Bălăcenilor s-a distins în mod deosebit Grigore, fiul Elenei (Lilly) și al lui Constantin I. Bălăceanu, tatăl academicianului Constantin Bălăceanu-Stolnici.

Consecvent unor tradiții de familie, dar și la insistențele Regelui Carol I, Grigore C. Bălăceanu (1876 – 1967) a fost trimis de tatăl său să-și facă primele studii liceale la renumita Școală militară imperială din Viena, Theresianische Gymnasium²⁴, după care și-a luat bacalaureatul la Paris și a absolvit Facultatea de drept din București în 1902. În vederea efectuării studiilor în străinătate el dispunea, de la vârsta de 15 ani, de pașaport de liberă trecere în Europa.²⁵ Calitatea acestor studii nu putea fi decât una de excepție, judecând după faptul că la numai 27 de ani era deja atașat comercial pentru Belgia și Olanda. Din această perioadă se păstrează în arhive permisul de circulație gratuită pe Căile Ferate Române²⁶, care nu era însă «valabil pe trenurile Fulger O. și C.» (!?). Potrivit unor surse de familie²⁷, Grigore C. Bălăceanu nu a fost străin de preocupările de epocă ale tinerilor cu o stare materială bună. Printre pasiunile sale s-a numărat ciclismul internațional și automobilismul. Pe plan militar, atunci când situația a cerut-o, a participat la Campania din 1913 și la Războiul de Reîntregire a Neamului, luptând, între altele, în bătălia de la Mărăști din vara anului 1917. La 27 martie 1920, tatăl său i-a dat o procură²⁸, prin care îi acorda depline puteri și-l autoriza, cităm: “pentru mine și în numele meu să se prezinte înaintea Comisiunii pentru constatarea și evaluarea pagubelor de război, pentru a-mi susține cererile formulate, posedând toate mijloacele legale de probațiune”. După ce a îndeplinit cu brio acest mandat, tânărul Grigore s-a dedicat, în principal, administrării averii familiei.

Ceea ce a marcat o nouă cotitură în viața lui Grigore C. Bălăceanu a fost căsătoria – survenită la 24 septembrie 1922 – cu Lucia Ștefania Riegler (1893 – 1980), fiica medicului german Mauriciu Riegler din Roman, care a fost și primar al acestui oraș moldav. Tinerii căsătoriți s-au stabilit în atrada Orlando, nr. 4 din București, aducându-i pe lume, în 1923, pe Constantin, actualul medic și academician și, un an mai târziu, pe Elena. Grigore C. Bălăceanu s-a distins în

²³ *Ibidem*, dosar 13, f. 1.

²⁴ *Ibidem*, dosar 29, f. 5 și urm.

²⁵ *Ibidem*, f. 25.

²⁶ *Ibidem*, f. 23.

²⁷ Constantin Bălăceanu-Stolnici, *op. cit.*, p. 275-282.

²⁸ D.A.N.I.C., fond Bălăceanu, dosar 14, f. 13.

continuare prin activități economice, filantropice, sportive și de altă natură care au făcut din acest membru al neamului Bălăcenilor o personalitate respectată de contemporanii săi, indiferent de condiția lor socială. Astfel, ocupându-se îndeaproape de administrarea moșiei sale de la Stolnici, el a transformat-o într-o modernă și prosperă bază de producție agricolă, ceea ce a condus la alegerea sa în funcția de președinte al Camerei Agricole Argeș, primind, în mai 1943, și ordinul «Meritul Agricol». De bună situație materială pe care a știut să și-o creeze au beneficiat și cei care depindeau, într-un fel sau altul, de priceperea și generozitatea sa. Astfel, Grigore C. Bălăceanu nu a ezitat să ofere, în mod gratuit, lemne și porumb văduvelor din primul război mondial²⁹, să permită refugiaților ieșeni stabiliți, spre sfârșitul celui de al doilea război mondial, în comuna Hârșești, județul Argeș, să macine gratuit grâu și porumb la moara sa³⁰, să sprijine regiunile secetoase din Moldova în timpul secetei din 1946³¹.

Disponibilitatea acestui mare proprietar de terenuri agricole pentru tipurile moderne de economie și de viață socială și culturală este ilustrată și de implicarea sa în activități financiar-bancare, el deținând diverse titluri și acțiuni la Banca Comercială Română în anii 1925 – 1947³². Din aceeași perioadă datează documente privind participarea sa la Automobil - Clubul Român³³ și la Asociația pentru Propaganda Aviației, filiala Argeș, Pitești³⁴.

Viața a avut, totuși, urcușurile și coborâșurile sale chiar și pentru un om instruit și activ ca Grigore C. Bălăceanu. În testamentul său³⁵ din 2 iulie 1936 el recunoaște că s-a bucurat de sprijinul material și moral al, cităm, «admirabilei sale tovarășe de viață» pentru refacerea «averii zdruncinate în urma războiului, exproprieri și a unor operațiuni financiare nenorocite de care nu eram eu răspunzător. Grație ajutorului ce mi l-a dat iubita mea Ștefania, am putut achita integral toate datoriile făcute de părinții mei, fără a intra în conversiune, adică fără a leza interesele acelor care au avut încredere în familia noastră». Testamentul material al acestui remarcabil om cuprinde și un veritabil testament moral adresat copiilor săi Constantin și Elena: «Cer iertare iubiților mei copii – spune el – că nu am putut să le las o avere mai mare. Le las însă un lucru mult mai prețios, pe care l-am moștenit din moși strămoși, adică un nume nepătat. Bălăcenii au fost întotdeauna de o cinste exemplară și au iubit frumoasa lor țară, căreia s-au devotat cu trup și suflet. Să nu uite niciodată iubitul meu Muți și iubita mea Baby că ați datoria să continuați această tradiție».

²⁹ *Ibidem*, dosar 43.

³⁰ *Ibidem*, dosar 30, f. 69.

³¹ *Ibidem*, f. 73.

³² *Ibidem*, dosarele 33-35.

³³ *Ibidem*, dosar 30.

³⁴ *Ibidem*, dosar 30.

³⁵ *Ibidem*, dosar 29, f. 27.

Contribuțiile cele mai importante și consistente la istoria modernă a românilor le-a avut însă Ion C. Bălăceanu (1828 – 1914), om politic și diplomat de anvergură europeană, fiu al logofătului Costache (sau Costake), fost ministru al Cultelor (1838) și al Justiției (1856), rusofil notoriu³⁶, și al Mariei Văcărescu, fiica poetului Alecu Văcărescu. Viitorul mare diplomat a văzut lumina zilei în casa părintească situată pe Calea Șerban Vodă din București³⁷, unde și-a început, de altfel, instrucție școlară. Aceasta a continuat la College de France din Paris, unde face parte din Societatea studenților români. Revenit în țară ia parte la evenimentele revoluționare de la 1848, în timpul cărora a fost numit prefect de Muscel (3 august – 22 septembrie), militează pentru realizarea Unirii de la 1859 și este investit de Al. I. Cuza în funcția de prefect al Poliției Capitalei³⁸. Colaborarea cu domnitorul Unirii a fost însă de scurtă durată, Ion Bălăceanu trecând de partea Locotenenței domnești care l-a înlăturat pe Al. I. Cuza în februarie 1866 printr-o lovitură de stat, acțiune pe care el a considerat-o drept «revoluție». Imediat după înlăturarea lui Cuza, Ion Ghica, care preluase portofoliul afacerilor străine, îl trimite pe Ion Bălăceanu ca agent diplomatic la Paris (15 februarie 1866 – 9 mai 1867), cu misiunea specială de a obține bunăvoința împăratului Napoleon al III-lea pentru aducerea în România, ca domnitor, a principelui german Carol de Hohenzollern. Documentele de arhivă ale Casei Regale, unele mai puțin cunoscute, altele inedite, menționează la loc de frunte strădaniile diplomatice în acest sens ale lui Ion Bălăceanu, făcând lumină în legătură cu meritele mai puțin însemnate decât se credea ale lui Ion C. Brătianu în venirea la București a viitorului rege Carol I³⁹.

Cariera diplomatică începută cu diverse misiuni în străinătate încă din timpul domniei lui Cuza, între care aceea de delegat la prima Comisie a riveranilor Dunării și continuată cu misiunile de la Paris, Constantinopol, Viena, Roma sau Londra, fie ca simplu agent diplomatic sau ca trimis extraordinar și ministru plenipotențiar, a culminat cu un mandat de ministru al afacerilor străine în perioada 30 ianuarie – 30 martie 1876. A fost de asemenea delegat în Comisia Europeană a Dunării și în Comisia mixtă a Prutului (1889-1893). Cele mai îndelungate dintre misiunile sale în străinătate s-au consumat în capitalele Austriei, mai bine de șase ani, și Angliei, peste șapte ani. De departe însă repercusiunile cele mai importante ale activității sale pentru istoria modernă a României au fost generate de inițiativele și negocierile pe care le-a condus la Viena. Între altele, el a obținut aici recunoașterea de către Imperiul austro-ungar a independenței de stat a României și a contribuit decisiv la realizarea și semnarea în cel mai strict secret, la 18 octombrie 1883, a tratatului româno-austro-ungar, la care a aderat în aceeași zi și Germania.

³⁶ Ion Mamina, Ion Bulei, *Guverne și guvernanți (1866-1916)*, București, 1994, p. 165-166.

³⁷ Constantin Bălăceanu-Stolnici, *op. cit.*, p. 200.

³⁸ Ion Bălăceanu, *Amintiri politice și diplomatice, 1848-1903*. Traducere din limba franceză, introducere, note și comentarii de Georgeta Filitti, București, 2002, p. 15 și urm.

³⁹ D.A.N.I.C., fond Casa Regală, Carol I, dosar VII/28, f. 1 și dosar VII/66, f. 1.

Afinitățile filo-germane ale familiei Bălăceanu, căreia nu-i lipseau, după cum am văzut, filiații austriece pe linie maternă, s-au tradus adesea, pentru diplomatul Ion Bălăceanu, într-o serie de stări conflictuale ce au prefigurat disputele din perioada premergătoare primului război mondial dintre partizanii din România ai Triplei Alianțe (Germania, Austro-Ungaria și Italia) și cei ai Triplei Înțelegeri (Franța, Anglia și Rusia). Ca admirator al spiritului german și al lui Bismarck personal, dar și membru al Partidului Liberal și apropiat al primului ministru Ion C. Brătianu, care privea mai degrabă spre Franța, Ion Bălăceanu a fost nevoit uneori să-și susțină cu vehemență opiniile, nu fără o argumentație impecabilă însă, și chiar să-și prezinte de mai multe ori demisia din funcțiile avute.

Elocventă pentru ardoarea cu care își susținea părerile, pentru demnitatea și corectitudinea sa și pentru consecvența cu care înțelegea să acționeze politic este demisia înaintată primului ministru Ion C. Brătianu⁴⁰ la 22 noiembrie 1880. Motivul principal al demisiei îl constituiau reproșurile nefondate ce i le făcuse ministrul afacerilor străine, Vasile Boerescu, pentru eșecul demersurilor delegației românești, conduse chiar de ministru, la Conferința de la Viena în chestiunea Dunării. Ion Bălăceanu nu se sfiește să folosească ironia tăioasă și chiar satira când se referă la adversarii săi politici, indiferent de rangul lor. «Dl. Boerescu – motivează el în scrisoarea care însoțea demisia propriu-zisă – simte trebuința de a arunca în spinarea altuia răspunderea noului fiasco care a pus vârf reputației D-sale de ager diplomat și de om de stat pătrunzător. Cine putea fi acel altul, răcă nu eu? Lumea știe că dacă, de la începutul chestiunii dunărene, Dl. Boerescu n-a avut o idee în capul D-sale, dacă i-a lipsit până și curajul de a avea o opinie, eu sunt de vină!...» Adresându-se puternicului prim-ministru de atunci al României, el punctează încă și mai dur: «Astăzi, cea mai umilă slugă a lui Vodă Cuza vorbește de-a mă da afară ca pe un rânđaș! În această împrejurare îmi aduc aminte că mă cheamă Bălăceanu și nu primesc a fi nici dat afară, nici ținut de pomană!» În fața unei asemenea atitudini de demnitate și conștiință a propriei valori, dar și patriotismului ardent de care se știa că e animat, nu surprinde faptul că, nu de puține ori, numele lui Ion Bălăceanu a fost pronunțat în epocă chiar în legătură cu eventuala sa urcare pe tronul României!

O altă fațetă a personalității lui Ion Bălăceanu a constituit-o talentul său (ca să nu spunem geniu!) epistolar. Lipsit de secretare și de dactilografe, cu atât mai mult de aparatură pentru birotică sau de computer, el și-a exersat îndelung acest talent, scriindu-și singur, într-o grafie impecabilă și în mai multe limbi, corespondența enormă pe care i-o impuneau profesia de diplomat și relațiile sale sociale și de familie, rapoartele diplomatice și analizele politice. Impresionează mai cu seamă acuratețea stilului său, care se apropie adesea de valoarea literară a scrierilor unor mari clasici ai literaturii române, între care Eminescu și Caragiale, cu care a fost contemporan. Fraze ceremonioase alternând cu observații de natură

⁴⁰ *Ibidem*, fond Brătianu, dosar 142, f. 9-13 verso.

morală, uneori de o ironie ucigătoare, limpiditate a ideilor exprimate cu o neobișnuită suplețe, impresia de dialog pe care îl poartă cu destinatarul; iată doar câteva dintre observațiile care se pot face asupra stilului epistolar al acestui om ce și-a ignorat, poate cu bună știință, talentul literar.

Pentru a ilustra toate aceste afirmații, dar și pentru valoarea informațiilor de interes istoric pe care le conține, redăm integral o scrisoare⁴¹ din 27 aprilie 1883, prin care Ion Bălăceanu, care conducea pe atunci Legația Regală din Roma a României, îl îndemna, fără să-și ascundă anumite iritări și nemulțumiri, pe vechiul său prieten și respectat prim-ministru, Ion C. Brătianu, să nu mai târăgăneze apropierea totală și definitivă a României de Germania și de Tripla Alianță, care tocmai luase naștere. Din analiza diplomatică și politică cu care își argumentează demersul reținem deocamdată, poate mirați, poate amuzați, că ideea înfrângerii (o dată pentru totdeauna!) a Rusiei nu l-a bântuit numai pe Napoleon Bonaparte sau pe Hitler, ci și pe «Prințul Cancelar» Bismarck... Dar iată traducerea acestei scrisori, redactată în franceză:

Domnule și Drag prieten,

Conform vechilor obiceiuri de loialitate și de fidelitate față de prietenii mei (sunt prea bătrân, din păcate, pentru a le schimba) îmi fac datoria trimițându-vă informații de o reală importanță, fără a mă preocupa de primirea pe care le-o veți face. În timp ce regele Italiei era încă la Viena, v-am telegrafiat că Tripla Alianță era făcută. Această știre v-a determinat să faceți reflecția următoare, însoțită de o ridicare din umeri: «Domnul Bălăceanu nu visează decât alianțe cu Austria!» La fel s-a întâmplat atunci când, la apariția chestiunii Dunării, am prevenit guvernul că Austria va sfârși prin a avea toate puterile, iar noi vom rămâne singuri; m-am simțit cu atât mai rău, cu cât toți ceilalți reprezentanți în străinătate promiteau, la unison, sprijinul puterilor pe lângă care erau acreditați contra Austriei. S-a întâmplat ca unul dintre colegii dumneavoastră să exclame cu această ocazie, în plin consiliu de miniștri: «Domnul Bălăceanu nu mai poate sta la Viena, căci s-a făcut cu totul austriac!» În fine, atunci când dl. Stătescu m-a invitat să-mi spun părerea asupra propunerii Barrere și când i-am schițat modificările care ar putea să o facă acceptabilă, indignarea guvernului nu a mai avut limite și dumneavoastră mi-ați telegrafiat imediat ca să-mi cereți consimțământul să fiu transferat (surghiunit) la Constantinopol. Aceasta nu a împiedicat Conferința de la Londra să introducă, cuvânt eu cuvânt, în propunerea Barrere modificările pe care i le indicasem domnului Stătescu. Dacă amintesc aceste fapte, nu o fac pentru a răspunde acuzațiilor, ci pentru a observa că acestor avertismente nu le lipsea decât faptul că nu veneau de la altcineva decât de la mine. În scumpa noastră țară nu ești un om politic serios dacă nu poți să faci saltul și să cazi apoi în picioare, la tribună. Puținul succes pe care l-am avut la precedentele mele informări nu m-a

⁴¹ *Ibidem*, dosar 149, f. 1-4.

descurajat deloc și nu mă va împiedica să vă împărtășesc și pe viitor ceea ce cred eu că prezintă un oarecare interes pentru dumneavoastră.

Tripla Alianță, de existența căreia dl. Mancini tocmai a anunțat oficial Europa, va fi în scurt timp o cvadruplă alianță, ca urmare a aderării Angliei ... Dar nici ea nu-l satisface încă pe domnul Bismarck, care-și continuă lucrarea pe lângă puteri de rangul al doilea: Spania este deja câștigată, Turcia o va urma docil, apoi vor veni Portugalia, Suedia, etc. Cvadrupla alianță se va numi atunci coaliția! Această coaliție – mai trebuie oare spus? – este dirijată împotriva Franței. Spania, sau Italia ori Portugalia, va pretinde într-o bună zi că Franța o amenință direct sau într-una din posesiunile sale îndepărtate și de îndată coaliția va declara că aceasta a redevenit un pericol pentru pacea Europei și îi va impune dezarmarea. Franța va trebui să se dezarmeze, dar, imediat ce o va fi făcut și primejdia unei alianțe franco-ruse va fi dispărut, Germania se va năpusti cu toate forțele sale asupra Rusiei și o va zdrobi... Politica Europei se va face mai mult ca oricând la Berlin și dl. Bismarck este cel care face cărțile. Am aflat din sursă foarte sigură că acest Jupiter terestru este profund iritat de partidul și de oamenii care sunt acum la putere în România, pe care îi acuză de a se fi înțeles cu Rusia în exterior și cu socialiștii în interior. El vede în revizuirea Constituției un complot dirijat împotriva dinastiei de Hohenzollern, de care ar vrea să se debaraseze pentru a se alia în mod deschis cu Rusia! În acest sens și în acești termeni vorbesc reprezentanții Prințului Cancelar la cabinetele prietene și aliate și nu mai este nevoie să adaug că este prea temut peste tat spre a nu fi în întregime de părerea lui. Lucrarea diplomației bismarckiene a reușit să ne îndepărteze simpatia unor guverne și să întoarcă opinia publică împotriva noastră. Nu există trei miniștri ai afacerilor externe în Europa care să nu fie convinși că rezistența dumneavoastră în chestiunea Dunării este inspirată de Rusia. Aceasta este situația, iar toate călătoriile d-lui Sturza în Germania nu vor schimba nimic; cred chiar că i-au dăunat serios. Cel puțin să-i spană prințului Bismarck: pater, peccavi! (părinte, am păcătuit! n. trad.), altfel va fi mai bine să-l lase în pace. Pacea cu el nu este posibilă decât în condițiile următoare: acceptarea tratatului de la Londra, respingerea mișcării revizioniste (de care acuză guvernul că i-a dat naștere), ruptura evidentă cu revoluționarii (ceea ce în limbaj popular se cheamă a-și tăia singur coada). În lipsa acestora, Germania și aliații săi își propun să exercite o asemenea presiune asupra Bucureștiului încât să determine o adevărată derută politică.

Permiteți unui om care v-a dat câteva probe de atașament sincer și care este decis să vă împărtășească soarta până la sfârșit să vă vorbească cu toată franchețea și în deplină libertate: Eu mereu am prevăzut că prin politica externă se va produce criza care trebuie să decidă asupra sistemului dumneavoastră guvernamental. Politica externă pe care o urmează România de când este independentă și-a produs toate roadele; se poate spune chiar că pe acest teren nu se mai poate comite o greșală! Nu mai aveți nici un moment de pierdut pentru

schimbarea direcției navei al cărui pilot responsabil sunteți: în interior trebuie să vă pronunțați în mod deschis între principiul monarhic și democrație, așa cum o înțelege teribilul dumneavoastră prieten, dl. Rosetti, adică demagogie (nu se poate juca nepedepsit cu focul) – în exterior trebuie jucat cu cărțile pe masă, pentru ca Europa, care este unanim neîncrezătoare față de noi, să știe cine suntem și încotro vrem să mergem. De-o parte, ca și de alta, vă revine onoare să faceți să înceteze orice neînțelegere, pentru a înceta să se mai creadă în subînțelesuri.

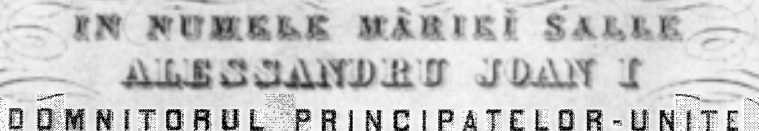
Problema externă este încă și mai gravă decât problema internă; pentru umerii d-lui Sturza este pur și simplu zdrobitoare. Trebuie scoasă țara din înfricoșătoarea izolare în care se află și trebuie adusă pe un drum pe care poate întâlni sprijin și prietenie. Dacă această politică nouă nu este pe gustul domnilor din majoritate, ar trebui dizolvate paisprezece Camere la rând, până când țara, revenindu-și, va fi înțeles, în sfârșit, că salvarea ei are acest preț. Umila părere pe care-mi permit să v-o spun este rezultanta slabei minți cu care cerul m-a dăruit și a treizeci și șase de ani de experiență politică. Pe lângă geniul unui Carp este puțin lucru, recunosc, dar chiar și cea mai frumoasă față din lume nu poate da decât ceea ce are. Apropo de «față frumoasă», nu vi se pare că eu seamăn cu acea sârmană Cassandra care, în mijlocul râsetelor batjocoritoare ale concetățenilor săi, nu obosea să le prezică faptul că Troia va cădea? Nefericita a suportat dubla umilință de a-și vedea prezicerea împlinită și de a fi violată de ruși ... nu de greci! Ceea ce probează că nu e suficient să fii profet și că trebuie să găsești și oamenii care să te asculte.

Cerându-mi iertare pentru libertatea pe care mi-am luat-o în această scrisoare, vă rog să primiți, Doamnăle și drag prieten, asigurarea sentimentelor mele foarte devotate și înatdeauna afectuoase.

Cu totul al dumneavoastră

I. Bălăceanu

Împlinirea, la 25 ianuarie 2003, a 175 de ani de la nașterea diplomatului de anvergură europeană Ion Bălăceanu a prilejuit evocarea personalității sale în cadrul simpozionului organizat la Arhivele Naționale ale României și al unei expoziții fotodocumentare. Cele două manifestări omagiale au fost onorate de prezența și comunicările susținute de academicienii Neagu Djuvara și Constantin Bălăceanu Stolnici. Au prezentat, de asemenea, comunicări profesorii universitari Georgeta Filitti și Corneliu Mihail Lungu, precum și cercetătorii Ioana Grigorie și Elena Istrățescu.

SENNUISE

Scandura infallibilis

SIGNALEMENT.

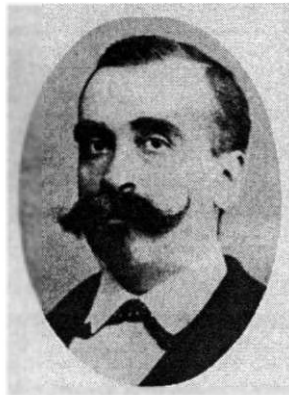
Age 47 ans.
 Taille 1m 75.
 Cheveux bruns.
 Rouxels bruns.
 Front large.
 Nez droit.
 Yeux gris.
 Nez droit.
 Bouche moyenne.
 Menteau moyen.
 Vient de Paris.
 Signe particulier.
 Signature du notaire.

Mr. Minister & General

No. 1200000000

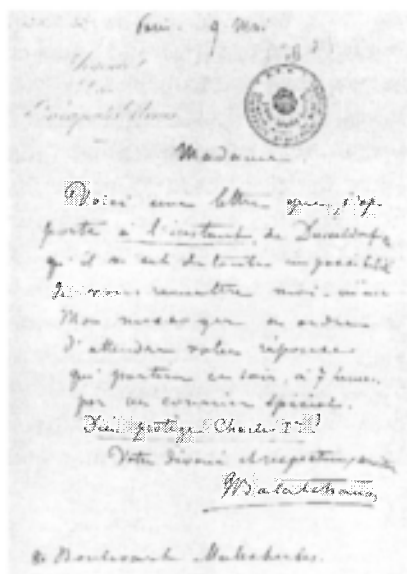
Le present programme a été défini sur

Parity test: even though a significant correlation

Iancu Bălăceanu – diplomatul
(1822-1914).

Ianco Bălăceano, le diplomate
(1822–1914).

Monsieur,
De Votre Altesse Royale.

Le très. humble et très. obéissant serviteur
D^e Balatchano

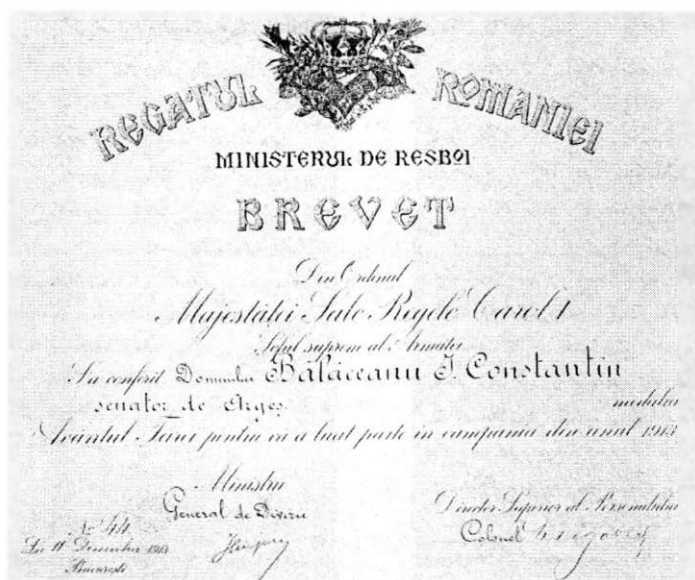
Agent politique Des Principautés
Unies près le Gouvernement
Impérial de France.

Implicarea agentului diplomatic Iancu Bălăceanu în venirea în țară a principelui Carol I de Hohenzollern, 1866.

L'implication de l'agent diplomatique Ianco Bălăceanu dans la venue en Roumanie du prince Charles Ier de Hohenzollern, 1866.

Elena (Lilly) Bălăceanu (1853–1942) împreună cu Rudolf du Mont de Beaufort.
Hélène (Lilly) Bălăceano (1853–1942) avec Rudolf du Mont de Beaufort.

Brevetul medaliei „Avântul Țării” conferită senatorului Constantin I. Bălăceanu pentru participarea la campania din 1913.

Le brevet de la médaille «Avântul Țării» (l'Elan du Pays) accordé au sénateur Constantin I. Bălăceano pour sa participation à la campagne de 1913.

3/15 Juin 1877
d'525
645-11692

Buletin des Agents Diplomatiques Vienne

Collection

2008	2763	6563	6701	0220	2772	2611	2666	0572
3251	0946	3725	4097	2450	2796	3421	2730	2209
4370	4190	3463	2122	0722	2403	2405	2402	2401
3041	4304	4327	4677	3251	4786	2771	2703	2772
2665	2630	4572	4762	5494	0225	609	277	2752
2349	3518	3106	5681	4713	4263	4828	3221	2626
1320	1682	5681	2633	2654	2722	4032	5681	2631
0812	1302	5691	1052	2426	2409	1003	2402	0232
1216	3070	4572	4306	4880	1022	422	2656	2406
3755	5312	476	4124	4576	2772	2656	2703	2652
4710	2003	5400	1732	2612	4520	4673	2671	2609
0572	3407	2402						

Telegramă cifrată adresată de ministrul Afacerilor Străine, M. Kogălniceanu agentului diplomatic la Viena, Iancu Bălăceanu, 1877.

Un télégramme chiffré du ministre des Affaires Etrangères M. Kogălniceanu envers l'agent diplomatique de Vienne, Iancu Bălăceanu, 1877.

Vienne, le 9 Mai 1882. 71
Personnelle.
Monseigneur le Président du Conseil.
Au mois de mai dernier, je me suis déclaré prêt à aller à Constantinople, vous m'avez répondu que j'étais nécessaire à Vienne. En conséquence, vous voulez me envoyer en Turquie, dans l'intérêt du pays... et dans le mien propre, ajoutez-vous... Car vous demande pas ce qui a produit ce revirement dans vos idées, je ne tiens à vous dire qu'en conséquence, votre proposition sonne comme une accusation d'avis contraire.

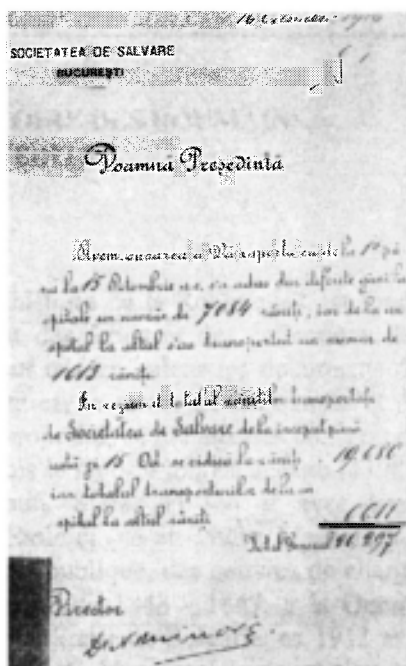
La première bataille de Vienne, puis saisi M. Brătianu, Roussin, etc. dans leur domicile, les fusiller et dire, après, qu'ils ont péri sur les barricades! Rien de plus simple comme vous le voyez. Le reste de l'histoire, vous le savez... à moins que vous ne l'ayez oublié.
Très agréablement, Monsieur le Président du Conseil, l'assurance de ma haute considération.
L. Brătianu

Scrisoarea lui Iancu Bălăceanu către prim-ministrul Ion C. Brătianu cu referire la atmosfera diplomatică din capitala Austriei; 9 mai 1882.

La lettre de Iancu Bălăceanu envers le premier-ministre Jean C. Brătianu contenant des renseignements concernant l'atmosphère diplomatique de la capitale autrichienne, 9 mai 1882.

Bilanțul răniților transportați la începutul primului război mondial înaintat președintelui Societății de salvare din București (16 decembrie 1916), Elena (Lilly) Bălăceanu.

Le bilan des blessés transportés au commencement de la première guerre mondiale présenté à la présidente de la Société de Sauvegarde de Bucarest (le 16 décembre 1916) Hélène (Lilly) Bălăceanu.

Testamentul meu.

Din moștenirea mea las nevastă mea soția Ștefania Bălăceanu născută Riegler în plină proprietate casa din comuna Stolnici cu parcul, curtea și toate clădirile ce în-
ăpără în aceea parte a proprietății mele. De asemenea dar
soției mele grădina cu pomi fructiferi întreaga curte ale
administrativă moșiei mele cu magazie, pășuni, grădini
și clădirea principală a administrației.

Casa mea din București Nr. Orlando 4 o las de moștenire
mea soției mele în plină proprietate.

Într-o prezentă declar că cea mai mare parte din mobilierul
atât a casei din București cât și din Stolnici a fost cumpă-
ratură de soția mea deci i aparține de drept.

Făcut la Stolnici 29 Iunie 1944. - Totuși de mine și autograful
de mine.

Gr. C. Bălăceanu

Testamentul olograf semnat de Gr. C. Bălăceanu prin care lăsa casa din Stolnici (Argeș) și imobilul din București (str. Orlando, nr. 4) soției sale, Ștefania (Riegler) Bălăceanu, 29 iunie 1944.

Le testament holographe signé par Grégoire C. Bălăceanu par lequel il laissait la maison de Stolnici (Argeș) et l'immeuble de Bucarest (4, rue Orlando) a son épouse Stéphanie (Riegler) Bălăceanu. 29 Juin 1944.

LES BĂLĂCEANOS DANS L'HISTOIRE DES ROUMAINS. DOCUMENTS INEDITS

-Résumé-

L'étude "La famille Bălăceano dans l'histoire de la Roumanie" est fondée sur de nombreux documents inédits provenant des fonds et des collections des Archives Nationales de Roumanie. On a surtout mis en valeur les documents du fond de la famille Bălăceano: documents d'état civile (actes de naissances et de baptême, certificats de mariage, documents de propriété, de partage des biens ou de libre circulation dans les Etats européens), depuis le *logofăt* Ion Bălăceano (1798 - 1878), en continuant avec ses fils, Constantin, Stefan et Ion et avec leurs successeurs, Grigore et Constantin Bălăceano-Stolnici (né en 1923). L'article fait une présentation de leur activité dans le domaine public, des oeuvres de charité et de leur participation à la Révolution roumaine de 1848 - 1849, à la Guerre d'Indépendance de 1877 - 1878, à la campagne militaire de Bulgarie, en 1913 et à la Guerre pour l'Unité de la Nation de 1916 - 1919. Une ample présentation est dédiée à la personnalité du grand diplomate européen Iancu Bălăceano (1828 - 1914), ayant pour base documentaire sa correspondance avec le Premier Ministre Ion C. Brătianu.